

הרי זה טרפה. (22)

אבעיא לחו: ניקבו שניהם, העור הפנימי והעור החיצון של הוושט, אלא שהיו שני הנקבים זה שלא כנגד זה — מהו?

אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: בושט - כשר!

אבל בקורקבן, אם ניקב עורו של הקורקבן במקום אחד, והכיס הפנימי ניקב במקום אחר, הרי הוא פסול, משום שהמאכל יוצא מהנקב האחד ומחלחל בין עור הקורקבן ובין הכיס הפנימי ומגיע עד לנקב השני, על אף שהנקב השני אינו כנגד הנקב הראשון.

מתקיף לה רב אשי: אדרבה! וושט דאכלה ביה, ופעיא ביה, בשעה שהיא פועה [גועה] ומשמיעה את קולה על ידי הקנה, רוחה, מתפשט גם הוושט הסמוך לקנה. וכיון שמידי פעם בפעם הבהמה גמדא ליה, מכווצת את הוושט, ופשטה ליה, מרחיבה אותו, הרי קורה ששני הנקבים שבשני העורות, זימנין דמיהנדזין, מזדמנים, בהדי הדדי, ובאותה שעה ששני הנקבים מכוונים זה כנגד זה, הרי הם כנקב אחד במקום אחד בושט, שמטריף את הבהמה.

אבל, קורקבן, דמינח נייה, שאינו מתרחב ומתכווץ, אלא כדקאי קאי, אין מתחברים בו הנקב הקורקבן והנקב של הכיס הפנימי, ואין הם נעשים נקב במקום אחד, והילכך אין הבהמה נטרפת.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: הכי אמרינן משמיה דמר זוטרא, דאמר

משמיה דרב פפא — כוותך! והיינו, כשניקבו שניהם זה שלא כנגד זה — בושט טרפה, ובקורקבן כשרה.

ואמר רבה: קרום שעלה מחמת מכה בושט אינו קרום. ולכן, אם ניקב הוושט ונסתם אפילו בסתימה עבה, אין היא מתקיימת. שכל נקובי הטרפות לא מהניא להו סתימה, משום שאותו קרום, הסותם את מקום הנקב עתיד להסתלק ממנו לאחר זמן, ונשאר הנקב בעינו.

ואמר רבה: וושט — אין לו בדיקה מבחוץ אם הוא מנוקב. לפי שהעור החיצון הוא אדום ואם אירע בו נקב נכנסת בו טיפת דם ואין הנקב ניכר, ולפיכך אין בדיקתו של הוושט אלא בפנים, שבודקים את העור הפנימי שהוא לבן אם אינו מנוקב.

והוינן בה: **למאי נפקא מינה?** והיינו, אימתי צריך לבדוק את הוושט מחשש נקובה, שאז צריכים לבדוקו מבפנים ולא מבחוץ?

ומבארינן: נפקא מינה **לספק דרוסה** [וכפי מג-ב שיבואר לקמן]. שצריכים לבדוק בה את הוושט, ואי אפשר לבדוק אם ניקב אלא מצידו הפנימי, הלבן.

החיא ספק דרוסה, דאתאי לקמיה דרבה.

הוה קא בדיק ליה רבה לושט מאבראי, מבחוץ, להוכיח אם ניקב או לא.

אמר ליה אביי: והא מר, הוא דאמר "וושט אין לו בדיקה אלא מבפנים"!

משום שעלה עליו קרום] ובכל זאת לא מסתפקין ואין חוששין לכך, **מספק דרוסה**, שנכנס האריה לתוך העדר ואין אנו יודעים אם דרס בהמה זו, שהדין הוא שחייבים לבדוק את הוושט מבפנים, כדי לדעת אם היא לא נדרסה!?

והכא, שאי אפשר לבדוקה, שהרי ישב לו הקוץ בצד הפנימי וכל הספק הוא אם הוא ניקב גם את העור החיצוני, יש לנו לאוסרה.

ומשנינן: **קסבר עולא, אין חוששין גם לספק דרוסה!** דפלוגתא דרב ושמואל היא לקמן בפרקין, וסבר עולא כרב, שאין חוששין לספק דרוסה.⁽²⁴⁾

והוינן בה: אמאי לא חייש עולא שמא נקב הקוץ את העור החיצוני? **ומאי שנא משתי חתיכות, אחת של חלב ואחת של שומן**, ואכל אדם אחת מהן, ואינו יודע איזה אכל, שחייב להביא אשם תלוי מספק, ומוכח דחיישין מספק שמא אכל את חתיכת האיסור, ואם כן הכא, בישב לה קוץ בוושט בצד הפנימי, אמאי לא חיישין שמא ניקב גם העור החיצוני והרי היא טרפה?

ומשנינן: **התם**, בהיו לפניו שתי חתיכות האחת של חלב והאחת שומן ואכל אחת מהן, **איתחזק איסורא**, שהרי ודאי היו בין

אפכיה רבה לעור הוושט, ובדקיה לעור הלבן הפנימי, **ואישתכח עליה תרי קורטי דמא**, שתי טיפות דם, **וטרפה**, כי מוכח מהימצאותן של טיפות הדם בעור הוושט הפנימי שאכן הגיעה הדריסה עד לצדו הפנימי של הוושט, והרי היא נקובת הוושט, שהיא טריפה.

ומבאר הגמרא: **ורבה נמי**, שבדק את הוושט מבחוץ, לא עשה כן משום שאפשר לבדוק מבחוץ, אלא **לחדודי לאביי הוא דבעי**,⁽²³⁾ כדי שישאלו אביי.

אמר עולא: ישב לו קוץ בוושט, שאכלה הבהמה קוץ, ונתקע הקוץ מבפנים בתוך הוושט, ואין נראה שהוא מנוקב כלפי חוץ, וגם לא נמצא בו קורט דם מבפנים, הרי היא כשרה, **כי אין חוששין שמא הבריא**. דהיינו, אין לנו לחשוש שמא ניקב הוושט מבפנים עד למבחוץ, ולאחר מכן הבריא הנקב על ידי שעלה עליו קרום, ואינו ניכר, וקיימא לן שקרום במקום נקב אינו נחשב לסתימה. אלא, תלינן שלא ניקב הנקב עד למבחוץ.

(דרם חתיכות בסכין טמאה סימן)

והוינן בה: **ולעולא** תיקשי, **מאי שנא** ישב לו קוץ שיש לנו להסתפק שמא נקב הקוץ גם את העור הלבן [אלא שעתה לא ניכר הנקב

24. והתוס' מביאים שלקמן פוסקת הגמרא שחוששים לספק דרוסה. והקשו התוס' מדוע לא נאמר כמו שאמרנו לעיל [ט א] לגבי זאב ונטל את בני המעיים והחזירן כשהן נקובין שהיא כשרה משום דאמרין "נשחטה — הותרה", והיינו, שיש להעמיד את הבהמה בחזקת כשרותה, ואם כן גם כאן, מדוע לא נעמידנה בחזקת אינה דרוסה!?

בלבן, הוא בכך ששתי העורות התחלפו וניטלו ממקומם הראוי להם, "ואין לך נקובה גדולה מזו".

23. עיין רש"י שביאר את כל הסוגיא שאין המדובר בבדיקת הנקב בעור הפנימי אלא בחלחול הארס לתוך הוושט, שאם מחלחל הארס הוא גורם לאדמימות בעור.

איתחזיק בה איסורא מעיקרא ולא נולד בה ריעותא עתה, לא אסרינן לה.

ותו הוינן בה: **ומאי שנא מספק טומאה ברשות היחיד דספקו טמא**, על אף שלא איתחזק איסורא מעיקרא, ולא איתיליד ריעותא השתא?!

ומשנינן: **וליתעמיך**, דפרכת מאי שנא מספק טומאה ברשות היחיד דספקו טמא, אמאי מדמת לה לספק ברשות היחיד, **נידמייה לספק טומאה ברשות הרבים, דספקו טהור?**!

אלא בהכרח, אין לנו ללמוד מספק טומאה. כי **התם, הלכתא גמירי לה מסוטה**, הלכות ספק טומאה נלמדות, בין לענין לטמאות ברשות היחיד ובין לענין לטהר ברשות הרבים, מטומאת סוטה, כמו שסתירתה וטומאתה של סוטה היא ברשות היחיד [כי אם היתה ברשות הרבים אין זו "סתירה"]. וטמאה אותה התורה מספק, אף כל ספק טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא.

שתי החתיכות חתיכה אחת של חלב, אבל **הכא, לא איתחזק איסורא** קודם שחיטה, ששיבת הקוץ בושט בלא נקב בעור החיצון אינה כלום.⁽²⁵⁾

ותו הוינן בה: **ומאי שנא מהשוהט בסכין ונמצאה פגומה** לאחר שחיטה, ולא ידעינן אם בעור נפגמה הסכין לפני ששחט את הסימנים, ונשחטה הבהמה בסכין פגומה, ונעשית טריפה, או שנפגמה הסכין בעצם המפרקת לאחר שחיטת הסימנים. וכאן הרי "לא איתחזק איסורא" קודם השחיטה, ובכל זאת אמר רב הונא לעיל בפרק קמא ששחיטתו פסולה, שמא נפגמה הסכין בעור לפני שחיטת הסימנים?!

ומשנינן: **התם, איתיליד לה ריעותא בסכין**. הרי עתה הסכין פגומה, אלא שאיו אנו יודעים אימתי נפגמה, ולכן גם אם לא איתחזיק איסורא ברישא, בכל זאת הרי נולד ספק עתה, לאחר השחיטה. אבל בישוב לה קוץ, לא איתיליד כלל ריעותא, שאין אנו רואים את ניקוב העור החיצוני. וכיון שלא

נבילה, כיון שאם לא נשחטה הבהמה היא נעשית ממילא נבילה, אבל להחזיק מאיסור אבר מן החי לאיסור טריפות הרי זה איסור חדש ויצירה חדשה, ומדוע נחזיק מאבר מן החי לטריפה?!

ובספר שחיטת חולין כתב, שיתכן ורבינו יונה סובר שבכל טריפה החיסרון הוא בהיתר השחיטה, וכמתבאר מדברי הגר"ח, ולכן אפשר להחזיק גם מאיסור אבר מן החי לאיסור טריפה.

25. ומוסיפים התוס', דהכא איכא חזקת כשרות של הבהמה.

ותירצו התוס' שדרוסה שכיחא, ובמקום שכיח אין מעמידים על החזקה. אך במקום שאין פסול הטריפה שכיח, הרי אם התעורר ספק יש להעמיד את הבהמה על חזקת כשרות ואין אוסרים מספק.

ובספר **שב שמעתתא** [ה ט] הביא שנחלקו בדבר רבותינו הראשונים, ורבינו יונה והר"ן סוברים שבכל ספק טריפה אזלינן לחומרא, וביאר טעמם, שלדעתם מחזיקים מאיסור לאיסור, ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, ומחזיקים מאיסור זה לאיסור טריפות.

אך הקשה בספר **שערי יושר** [שער החזקות] שאפשר להחזיק רק מאיסור אבר מן החי לאיסור

נאמר פסול הגרמה אלא בקנה, ולא בוושט.

ושמואל אמר עד שינקב ברוכו. דקסבר שמואל, לאו מקום שחיטה הוא, שאין דינו כדין הוושט, והשושט במקום זה נפסלת שחיטתו מדין "הגרמה", שלא שחט במקום הראוי. ולכן גם אם ניקב מקום זה אין הבהמה נטרפת עד שינקב המקום ברוכו. שאין דינו כוושט שנקב כל דהו מטריף בה.

ומבארין: הי ניהו תורבין הוושט?

אמר מרי בר מר עוקבא אמר שמואל: כל שחותכו ומרחיב, שמתרחב פי חלל הוושט עקב חיתוכו, זה הוא תורבין הוושט. וכל שחותכו ועומד במקומו, שאין פי חלל הוושט מתרחב, זהו וושט עצמו.

אמר להו רב פפי: מר, הרב שלי, לא אמר הכי. ומנו רבו של רב פפי? — רב ביבי בר אביי!

אלא הכי קאמר: כל שחותכו ועומד במקומו — זה תורבין הוושט.

אלא, איזהו וושט עצמו?

כל שחותכו, וכווין. שמתכווין ונסתם עיגול פי החלל של הוושט במקום החיתוך.

רבי יונה אמר רבי זירא: איזהו תורבין הוושט? — מבלעתא. מקום בית הבליעה, הסמוך מאד לוושט.

וכמה אורכו של אותו מקום בית הבליעה הסמוך לוושט?

אמר רב אויא: אורכו הוא פחות משערתא, מאורכה של שעורה, ועדיף מחיטתא, יותר

ואין טעם בדבר אלא הלכתא היא, הילכך אין ללמוד ממנה לדיני טרפות.

יטיב ההוא מרבנן קמיה דרב כהנא, ויטיב וקאמר: מה שאמר עולא שאין חוששים אם היה קוץ בוושט, "נמצאת קוץ" בוושט אתמר, שרק אם נמצא הקוץ בוושט באופן שהוא אינו תחוב בו, אז לא חיישינן. אבל אם ישב הקוץ בוושט, שהיה תחוב בו, כן חיישינן שמא ניקב גם העור החיצון, והבריא, ולא ניכר הנקב, והרי היא טריפה.

אמר להו רב כהנא: לא תציתו ליה לההוא מרבנן! אלא, ישב לה קוץ בדווקא איתמר, שלגבי מקרה זה אמר עולא שאין לחוש לו. אבל אם נמצאת הקוץ בוושט בלא תחיבה, לא איצטריך ליה לעולא לאשמעיןן שלא חיישינן לה, דכולהו חייו ברייתא, כל החיות הרועות ואוכלות מאכלן בחוץ, קוצי אבלן.

איתמר: תורבין הוושט שהוא מקום חבורו של הוושט בלחי [ציוור בספר שיחת חולין] שניקב —

רב אמר: אם ניקב במשהו הרי הבהמה טרפה.

ושמואל אמר: רק אם ניקב ברוכו הרי הבהמה טרפה.

ומבארת הגמרא את מחלוקתם:

רב אמר במשהו, כי תורבין הוושט נחשב כוושט עצמו, שאפילו נקב כל שהוא מטריף בו. לפי שסבר רב, שתורבין הוושט מקום שחיטה הוא, והיינו, שבכלל הוושט הוא.

ומקום זה הוא מעל המקום הראוי לשחיטת הקנה, אך אין בו פסול "הגרמה", כי לא

מאורכה של חיטה.

ההוא תורא, דחיה שהיה שייך לבני רב עוקבא, דאתחיל ביה שחיטה בתורבין הוושט, וגמר את השחיטה בוושט עצמו.

אמר רבא: רמינא עליה מטילים עליו חומרי דרב וחומרי דשמואל, וכדמפרש ואזיל, וטריפנא ליה.

ומבאר רבא: חומרי דרב, דאמר רב, נקובת תורבין הוושט שיעורה הוא במשהו, והכא בתחילת השחיטה ניקב תורבין הוושט במשהו.

ושמא תאמר, אי אזלינן בתר רב כיצד מטרפינן לה? והאמר רב תורבין הוושט מקום שחיטה הוא, ונמצא שאין זה נקב אלא מעשה שחיטה כהלכה!?

תשובתך, מטרפינן לה כשמואל, דאמר לאו מקום שחיטה הוא, ונמצא שחיתוכו מנקבו ומטריפו.

ושמא תאמר, אי כשמואל היא, אמאי איטרפא, והרי האמר שמואל אין תורבין הוושט שניקב טריפה אלא אם ניקב ברובו, וכאן הרי רק התחיל את השחיטה בתורבין הוושט, אבל המשיך וגמר אותה בוושט עצמה, ונמצא שלא ניקב תורבין הוושט ברובו.

תשובתך, בשיעור הנקב אזלינן כרב, דאמר, במשהו.

והיינו, שמחמירים להחשיב את מקום תורבין הנקב במקום שאינו ראוי לשחיטה, כשמואל, ומחמירים שיהיה הנקב במשהו, כרב.

איגלגל מילתא, ומטאי ובא הדבר לקמיה דרבי אבא.

אמר להו רבי אבא: תורא שהתחיל את שחיטתו בתורבין הוושט וסיימה בוושט עצמו — בין לרב בין לשמואל שרי. כי לרב הוי מקום שחיטה ואין זה נקב. ואף שמואל, שאמר אין זה מקום שחיטה, הא קסבר שאין נקב פוסל בו עד שינקב ברובו, וכאן היה הנקב רק במיעוטו.

ולפיכך, זילו, אמרו ליה לבריה דרב יוסף בר חמא, והיינו אמרו לרבא, שהיה בנו של רב יוסף בר חמא, שטועה בדבר משנה הוא, לפי שאין נוקטים כשתי חומרות של שנים החולקים ביניהם. וכיון שרבא נקט את החומרא של רב מצד אחד ואת החומרא של שמואל מצד שני, למרות שבין לרב ובין לשמואל אותה בהמה מותרת, לכן לכו ואמרו לו דלשלים שישלם דמי תורא למריה, משום שהפסידו ממון על ידי טעותו שטעה בדבר משנה.

אמר מר בריה דרבינא: מותיבנא תיובתא כלפי סנאיה [כלפי שונאין] דרבא. והיינו, שנקט "לישנא מעליא", משום שרצה להקשות על רבא מהכתוב בקהלת "והכסיל בחושך הולך", ולכן אמר בלשון שמתבטאת כלפי שונאיו של רבא, ולא כלפי רבא עצמו.

שהרי שנינו: לעולם — הלכתא כדברי בית הלל!

והרוצה לעשות כדברי בית שמאי — עושה. והרוצה לעשות כדברי בית הלל — עושה! (26)

— לאחר בת קול.

ואי בעית אימא, לעולם איירי אף לאחר שיצאה בת קול שהלכה כבית הלל. והא דקתני הרוצה לעשות כבית שמאי עושה — רבי יהושע היא, דאמר: אין משגיחין בבית קול! כי "לא בשמים היא", ומשניתנה תורה לבני אדם, דעת חכמים היא הקובעת בעניני הלכה, ואין בכח בת קול להתערב להכריע כנגד דעת חכמים.

והדרין לקושיין: מכל מקום, קשיא, כיצד נקט רבא כשתי חומרות סותרות!?

ומשנינן: אמר רב טבות: לא כך היה המעשה. שלא אמר רבא דרמינא עליה בין חומרי דרב ובין חומרי דשמואל. אלא כולה — כרב, שהילכתא כוותיה באיסורי, עבדא.

ומה שהטריף רבא מחמת שהתחיל לשחוט בתורבץ הושט, הוא משום שגם אליבא דרב אין תורבץ הושט מקום שחיטה.

דכי אתא רמי בר יחזקאל, אמר: לא תצייתו להו, להני כללי, דכילל יהודה אחי משמיה דרב! והיינו, אל תקבלו את מה שאמר רב יהודה אחי משמו של רב [שסתם שמועה בשם רב שנאמרה בדורות שאחר רב, רב יהודה אמרה], וגם מה שנאמר לעיל כאילו הטיל רבא על הבהמה את חומרי רב שהנקב בוושט ובכל שהוא, ולפי רב אין זה מקום שחיטה — לא זו היא שיטתו של רב!

אלא, הכי אמר רב: וושט — נתנו בו חכמים שיעור עד היכן הוא כשר לשחיטה. ומעבר למקום זה הרי הוא פסול לשחיטה, כדין קנה, שיש לו מקום מסוים ומוגדר ששוחטים בו, ומעבר למקום זה, כל השוחט בו פסולה

אבל, העושה מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל — הרי זה רשע!

והעושה מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל בשתי חומרות סותרות — עליו הכתוב אומר [קהלת ב] "הכסיל — בחושך הולך".

אלא, אי עביד כבית שמאי, ליעביד כקוליהן וכחומריהן, ואי עביד כבית הלל, ליעביד כקוליהן וכחומריהן!

ותיקשי לרבא, שנקט שתי חומרות דסתרי אהדדי.

שמצד אחד נקט חומרא דרב שנקובת תורבץ הוושט היא בכל שהוא, ומאידך נקט כחומר דשמואל, שאמר לאו מקום שחיטה הוא! והרי הני תרי חומרי סתרי אהדדי, כי לפי רב מקום שחיטה הוא, ואמאי מטרפינן כשהתחיל לשחוט בתורבץ הושט והמשיך בוושט עצמו?!?

ועתה מבאר את הגמרא את הא דתניא, לעולם הלכתא כבית הלל, וכל הרוצה כדברי בית שמאי עושה, וכל העושה כדברי בית הלל עושה.

והוינן בה: הא גופא קשיא! אמרת, לעולם הלכה כדברי בית הלל, והדר תני: והרוצה לעשות כדברי בית שמאי, יעשה?!

ומשנינן: לא קשיא!

כאן, דאמרינן יכול לעשות כבית שמאי — קודם בת קול שיצאה משמים והודיעה שהלכה כבית הלל.

כאן, דאמרינן לעולם הלכה כדברי בית הלל